فصلنامه تحقیقات علوم تربیتی در نظام آموزشی

ISSN :2981-099X ((شماره دوم-پاییز ۱۴۰۲)) License Number :94221

رابطه هوش هیجانی و طرح واره‌های ناسازگار اولیه با علائم و نشانگان اختلال نافرمانی مقابله‌ای در دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه اول

(تاریخ دریافت ۱۴۰۲/۰۵/۰۲، تاریخ تصویب ۱۴۰۲/۰۸/۰۶)

سیده مریم موسوی کانی

کارشناس ارشد روانشناسی بالینیُ و آموزگار آموزش و پرورش شهرستانهای استان تهران. اسلامشهر

چکیده

هدف پژوهش حاضرُ رابطه هوش هیجانی و طرح واره‌های ناسازگار اولیه با علائم و نشانگان اختلال نافرمانی مقابله‌ای در دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه اول بود روش پژوهش مطالعهٔ توصیفی- مقطعی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری شامل کلیه دانش‌آموزان دختر مشغول به تحصیل در دوره متوسطه اول شهرستان اسلامشهر در سال ۹۷-۱۳۹۶ بود. با توجه به نوع تحقیق (تحقیق همبستگی) و جدول تعیین حجم نمونه مورگان (۱۹۹۷) و با روش نمونه گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای نمونه‌ای به حجم ۲۵۰ نفر محاسبه شد ابتدا از بین مناطق ۴ گانه ، مناطق ۱و۲ بصورت تصادفی انتخاب شدند و سپس از بین منطقه ۱ ،۴مدرسه و از منطقه ۲،۳ مدرسه انتخاب شدند. پس از انتخاب مدارس (مقطع متوسطه دوره ی اول)، تعداد زیادی از دانش آموزان که شامل ۶۰۰نفر می باشند و بصورت تصادفی ساده انتخاب شدند و در این مرحله موردغربالگری قرارگرفتند به منظور گردآوری اطلاعات از پرسشنامه های هوش هیجانی (EQ-I) بار- ان (۱۹۸۶) پرسشنامه‌ی طرح واره‌های ناسازگارانه یانگ(۲۰۰۵) - فرم کوتاه (YSQ-SF) و پرسشنامه علائم مرضی کودکان گادو و اسپرافکین(۱۹۸۴) استفاده شد. برای تحلیل داده‌های پژوهش نیز، علاوه بر استفاده از آمار توصیفی (میانگین و انحراف‌معیار)، از ضریب همبستگی پیرسون، و رگرسیون به روش ورود همزمان با کمک نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ استفاده شد. نتایج نشان داد که متغیرهای پیش بین هوش هیجانی و طرح واره ناسازگار اولیه توان پیش بینی و

تبیین اختلال نافرمانی مقابله‌ای در بین دانش‌آموزان دختر داشته‌اند. مقدار بتا برای طرح واره ناسازگار اولیه (۰/۳۶) و برای هوش هیجانی (۰/۴۴)، در سطح (P=۰/۰۰۱) معنادار است. همچنین، نتایج جدول شماره (۸) نشان می‌دهد که متغیرهای پیش بین هوش هیجانی و طرح واره ناسازگار اولیه توانسته‌اند با هم ۳۷درصد از واریانس اختلال نافرمانی مقابله‌ای را تبیین نمایند. بنابراین فرضیه‌های پژوهش حاضر تأیید می‌شود (P<۰/۰۰۱).

واژگان کلیدی: هوش هیجانی -طرح واره‌های ناسازگار اولیه - اختلال نافرمانی مقابله‌ای

مقدمه

اهمیت اختلال نافرمانی مقابله‌ای، به صورت یک الگویی از خلق تحریک پذیر/عصبانی، رفتار نافرمانی/جدلی و کینه جویی با حداقل ۴ نشانه اختصاصی که به مدت حداقل ۶ ماه طول می‌کشد، ظاهر می‌شود؛ ضمن اینکه، این رفتارها فراوان‌تر از آن چیزی است ک با سن، جنس و فرهنگ فرد متناسب باشد و پریشانی قابل ملاحظه‌ای در زمینهٔ اجتماعی، تحصیلی و شغلی ایجاد می‌کند (جاکوب، سریناث، گیرماجی، سشاردی و ساگار[۱]، ۲۰۱۶). در مورد دلایل بروز این اختلال، اختلاف نظر وجود دارد اما پژوهش‌ها حاکی از آن است که بیشترین عامل تأثیرگذار بر بروز اختلال نافرمانی مقابله‌ای، رفتار والدین با کودک است (جهانبخش، بهادری، امیری و جمشیدی، ۱۳۹۰).

میزان شیوع اختلال نافرمانی مقابله‌ای بسته به نوع ارزیابی و ملاک‌های تشخیصی که به کار گرفته می‌شود، در دامنهٔ وسیعی بین ۲ تا ۱۶ درصد در سنین پیش دبستانی یا اوایل سنین مدرسه گزارش شده است (گوپین، بریود، مارکز، لودنیکا وهالپرین[۲]، ۲۰۱۳) طبق ویرایش پنجم راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی، شیوع این اختلال، ۱ تا ۱۱ درصد و نسبت شیوع در پسران در مقایسه با دختران ۱/۴ به ۱ است (گنجی و گنجی، ۱۳۹۴).

---

۱. Jacob, Srinath, Girimaji, Seshadri & Sagar

۲. Gopin, Berwid, Marks,, Lodnicka& Halperin

کارآمدی کودکان در برخورد با مسائل فردی و اجتماعی به طور قابل ملاحظه‌ای توسط هوش هیجانی و نحوه مواجهه و انطباق با رویدادها تعیین می‌شود (محمدی و غرایی، ۱۳۸۶). از دیگرسو، هوش هیجانی یک سازهٔ چند بعدی است و دربرگیرندهٔ تعامل بین هیجان و شناخت که منجر به کنش وری سازشی می‌شود (مایر، سالووی و کارسو[۱]، ۲۰۰۸). مفهوم هوش هیجانی که سالووی و مایر (۱۹۹۰) برای نخستین بار مطرح کردند، بر ویژگی‌های بین فردی هیجان تأکید دارد و آن را در برگیرندهٔ چهار توانایی به هم پیوسته دانسته اند؛ ادراک هیجان در خود و دیگران، استفاده از هیجان‌ها برای تسهیل تصمیم گیری، درک هیجان و مدیریت هیجان (سالووی و گراول[۲]، ۲۰۰۵). از سوی دیگر، بار– ان[۳] (۲۰۰۰)، هوش هیجانی را مجموعهٔ مرکبی از خود آگاهی هیجانی و نیز، مهارت‌ها و ویژگی‌های دیگر می‌داند که بر موفقیت فرد در مقابله با استرس‌ها و خواسته‌های محیطی تأثیر می‌گذارند. در این راستا، سبک‌های معیوب و ناسازگارانه تنظیم هیجانات و رفتارهایی که منشأ هیجانی دارند، به احتمال زیاد پیش بینی کننده مهمی در بروز رفتارهای ناسازگارانه کودک هستند. افرادی که فاقد مهارت‌های لازم برای کنارآمدن با تجارب هیجانی خود هستند، بیشتر در هنگام مدیریت و کنترل عواطف منفی خود، درگیر رفتارهای اخلال گرانه می‌شوند.

براساس مدل آمادگی– استرس[۴] در آسیب شناسی روانی، پژوهش‌های متعددی نقش طرح واره‌های ناسازگار اولیه[۵] را به عنوان عامل مرتبط و مؤثر در آسیب پذیری فرد مورد بررسی قرار داده‌اند (هریس و کرتن[۶]، ۲۰۰۲). طرح واره‌های ناسازگار اولیه، الگوها یا درون مایه‌های عمیق و فراگیری هستند، از خاطرات، هیجان‌ها، شناخت واره‌ها و احساسات بدنی، که در دوران کودکی یا نوجوانی شکل گرفته‌اند، در سیر زندگی تداوم دارند، درباره‌ی خود و در رابطه با دیگران هستند، و به شدت ناکارآمد می‌باشند (یانگ[۷]، ۲۰۰۵). همه‌ی طرح واره‌های آسیب رسان بر پایه‌ی رویدادهای آسیب رسان دوران کودکی شکل نگرفته‌اند. ممکن است در ذهن یک فرد، بدون تجربه‌ی رویدادهای آسیب زای دوران کودکی، طرح واره‌ی وابستگی پدید بیاید؛ به‌این دلیل که در دوران کودکی، کاملاً تحت سلطه و حمایت والدین بوده است. اگرچه تمام طرح واره‌ها ریشه‌ی تحولی تجارب آسیب زا ندارد، ولی همه‌ی آن‌ها مخل زندگی سالم هستند (یانگ، کلوسکو و ویشار، ۲۰۰۳، ترجمه‌ی

---

۱. Mayer, Salovey & Caruso
۲. Salovey & Grewal
۳. Bar-On
۴. diathesis- stress model
۵. early maladaptive schema
۶. Harris & Curtin
۷. Young

حمیدپور و اندوز، ۱۳۸۹). یانگ (۱۹۹۰) هجده طرح واره‌ی ناسازگار را براساس پنج نیاز هیجانی اصلی تقسیم می‌کند و آن‌ها را "حوزه‌ی طرح واره"[۱] می‌نامد، که شامل (رهاشدگی/ بی‌ثباتی، بی‌اعتمادی/ بدرفتاری، محرومیت هیجانی، نقص/ شرم، انزوای اجتماعی/ بیگانگی، وابستگی/ بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به خطر یا بیماری، خود تحول نیافته/ گرفتار، شکست، استحقاق/ بزرگ منشی، خود انضباطی ناکافی، اطاعت، فدا کاری، پذیرش‌جویی/ جلب توجه، منفی‌گرایی/ بدبینی، بازداری هیجانی، معیارهای سرسختانه/ بیش انتقادی، و تنبیه) می‌باشد (یانگ و همکاران، ۲۰۰۳، ترجمه‌ی حمیدپور و اندوز، ۱۳۸۹).. کودکانی که تا سن ۱۳ سالگی سطوح مزمن رفتارهای مقابله‌ای را نشان می‌دهند در معرض شکست تحصیلی، فرار از مدرسه، خشونت، اختلال شخصیت ضداجتماعی و مشکلات در روابط بین فردی قرار دارند (ترین تاکوستا، شو و چونگ[۲]، ۲۰۰۹). رشد سریع جمعیت، مشکلات اقتصادی، جنگ و بیکاری و فقر دانش در کشورهای رو به رشد (مانند ایران) در سال‌های متمادی باعث شده است که کمتر به وضعیت روانی و سلامت کودکان و نوجوانان دارای ناسازگاری‌های رفتاری توجه شود. طی چند دهه اخیر مشکلات فزاینده طیف سنی کودک و نوجوان موجب شده است که بررسی سلامت روانی این گروه و اثرات متعدد آن بر جامعه دامنه‌ی گسترده‌تری پیدا کند اما از توجه به رابطه تنگاتنگ بین سلامت کودک و مشکلات ساختاری در خانواده به ویژه هوش هیجانی و طرح واره‌های ناسازگار اولیه که در خانواده شکل می‌گیرند، غفلت شده است. بنابراین توجه به مشکلات رفتاری کودکان و بازبینی ادبیات تحقیقی مربوط برای دستیابی به اطلاعات مفید در این حوزه لزوم توجه و انجام پژوهش حاضر را دو چندان می‌نماید. استمرار مشکلات رفتاری این کودکان می‌تواند مخاطرات متعددی را در زندگی فردی و اجتماعی آنان به همراه باشد، و این در حالی است که در ادبیات تحقیق در داخل کشور در زمینه کودکان دارای اختلال نافرمانی مقابله‌ای و شناسایی هر چه بیشتر و دقیق تر سازه‌های روان شناختی دیگر مرتبط با آن خلأ پژوهشی به چشم می‌خورد. لذا اهمیت مطاعه حاضر در توجه آن به سازه هوش هیجانی و طرح واره‌های ناسازگار اولیه در رابطه با این گروه حساس از جامعه می‌باشد.

با اذعان به مطالب بالا سئوال پژوهش حاضر این است که آیا بین هوش هیجانی و طرح واره‌های ناسازگار اولیه با نشانگان اختلال نافرمانی مقابله‌ای در دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوره اول رابطه وجود دارد.

---

۱. schema domains
۲. Trentacosta, Shaw & Cheong

بخش اول: روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر یک مطالعهٔ توصیفی- مقطعی[۱] و از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه دانش‌آموزان دختر مشغول به تحصیل در دوره متوسطه اول شهرستان اسلامشهر در سال ۹۷-۱۳۹۶ بود. با توجه به نوع تحقیق (تحقیق همبستگی) و جدول تعیین حجم نمونه مورگان (۱۹۹۷) و با روش نمونه گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای نمونه‌ای به حجم ۲۵۰ نفر محاسبه شد ابتدا از بین مناطق ۴ گانه ، مناطق ۱و۲ بصورت تصادفی انتخاب شدند و سپس از بین منطقه ۱ ،۴مدرسه و از منطقه ۲،۳ مدرسه انتخاب شدند. پس از انتخاب مدارس (مقطع متوسطه دوره ی اول)، تعداد زیادی از دانش آموزان که شامل ۶۰۰نفر می باشند و بصورت تصادفی ساده انتخاب شدند و در این مرحله موردغربالگری قرارگرفتند و پرسشنامه علائم مرضی گادوواسپرافکین(فرم والد) به اولیای این دانش آموزان داده شد که پس از بررسی پرسشنامه ها ۲۵۰ نفر از دانش آموزان واجد شرایط شناخته شدند و پرسشنامه طرحواره های ناسازگار اولیه و هوش هیجانی بار-ان به آنها داده شد به منظور گردآوری اطلاعات از پرسشنامه های زیر استفاده گردید:

بند اول: پرسشنامه هوش هیجانی (EQ-I)

پرسشنامه بار- ان در سال ۱۹۸۶ توسط بار-ان ساخته شده است.. مقیاس‌های آزمون عبارتند از: مقیاس‌های درون فردی (شامل، خودآگاهی هیجانی[۲] (سئوالات شماره ۶، ۲۱، ۳۶، ۵۱، ۶۶ و ۸۰)، خود ابرازی[۳] (شامل سئوالات ۱۵، ۳۰، ۴۵، ۶۰، ۷۵ و ۹۰)، عزت نفس[۴] (شامل سئوالات ۱۰، ۲۵، ۴۰، ۵۵، ۷۰ و ۸۵)، خودشکوفایی[۵] (شامل سئوالات ۵، ۲۰، ۳۵، ۵۰، ۶۵ و ۸۰)، استقلال[۶] (سئوالات شماره ۳، ۱۸، ۳۳، ۴۸، ۶۳ و ۷۸)، مقیاس‌های مهارت بین فردی (شامل، همدلی[۷] (شامل سئوالات ۱۴، ۲۹، ۴۴، ۵۹، ۷۴ و ۸۹)، مسئولیت پذیری اجتماعی[۸] (شامل سئوالات ۱۳، ۲۸، ۴۳، ۵۸، ۷۳ و

۱. Cross-Sectiona
۲. emotional self- awareness (ES)
۳. assertiveness (AS)
۴. self- regard (SR)
۵. self- actualration (SA)
۶. independence (In)
۷. empathy (EM)
۸. social- resransibility (RE)

۸۸)، روابط بین فردی[۱] (شامل سئوالات ۸، ۲۳، ۳۸، ۵۳، ۶۸ و ۸۳))، مقیاس سازگاری (شامل، واقع گرایی[۲] (شامل سئوالات ۷، ۲۲، ۳۷، ۵۲، ۶۷ و ۸۲)، انعطاف پذیری[۳] (شامل سئوالات ۱۲، ۲۷، ۴۲، ۴۲، ۵۷، ۷۲ و ۸۷)، حل مسأله[۴] (سئوالات شماره ۱، ۱۶، ۳۱، ۴۶، ۶۱ و ۷۶)، مقیاس مقابله با فشار فشار (شامل، تحمل فشار روانی[۵] (سئوالات شماره ۴، ۱۹، ۳۴، ۴۹، ۶۴ و ۷۹)، کنترل تکانش[۶] (شامل سئوالات ۱۱، ۲۶، ۴۱، ۵۶، ۷۱ و ۸۶))، و مقیاس خلق کلی (شامل، خوش بینی[۷] (شامل سئوالات ۹، ۲۴، ۳۹، ۵۴، ۶۹ و ۸۴)، و شادمانی[۸] (سئوالات شماره ۲، ۱۷، ۳۲، ۴۷، ۶۲ و ۷۷) است. این مقیاس در ایران اجرا شده و پهنجاریابی شده است. این پرسشنامه برای استفاده در ایران استاندارد شده، روایی محتوایی قابل قبولی داشته و پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برابر ۰/۹۳ می‌باشد (کردنوقابی، عبداللهی مقدم، ویسی کهره و ایمانی، ۱۳۹۲). در پژوهش کردنوقابی و همکاران (۱۳۹۲) نیز، آلفای کرونباخ پرسشنامه هوش هیجانی برای روابط درون فردی ۰/۷۵، روابط میان فردی ۰/۶۹ سازگاری ۰/۷۱، خلق عمومی ۰/۸۱، ادراک مثبت ۰/۷۴ و برای کل پرسشنامه ۰/۸۹ محاسبه شد. در پژوهش حاضر نیز، آلفای کرونباخ پرسشنامه هوش هیجانی برای روابط درون فردی ۰/۷۲، روابط میان فردی ۰/۶۳ سازگاری ۰/۶۸، خلق عمومی ۰/۷۴، ادراک مثبت ۰/۷۱ و برای کل پرسشنامه ۰/۸۲ محاسبه شد.

بند دوم: پرسشنامه‌ی طرح واره‌های ناسازگارانه یانگ- فرم کوتاه[۹] (YSQ-SF):

برای اندازه گیری طرح واره‌های ناسازگار اولیه از پرسشنامه‌ای که یانگ (۲۰۰۵) با ۷۵ سوال، با مقیاس پاسخ‌گویی ۶ درجه‌ای لیکرت (کاملا نادرست=۱ تا کاملا درست=۶) و ۱۵ خرده مقیاس شامل؛ محرومیت هیجانی، طرد/بی ثباتی، بی اعتمادی/بد رفتاری، انزوای اجتماعی/بیگانگی، نقص/شرم، شکست، وابستگی/بی کفایتی، آسیب پذیری نسبت به بیماری، خود تحول نایافته/گرفتار، اطاعت، فداکاری، بازداری هیجانی، معیارهای سرسختانه/بیش انتقادی، استحقاق/بزرگ منشی و خود کنترلی ناکافی، تهیه و آماده اجرا کرده، استفاده شد. هر ۵ سئوال این

۱. interpetsonal relationship (IR)
۲. reality teshiny (RT)
۳. flexibility (FL)
۴. problem solviny (PS)
۵. stress tolererance (ST)
۶. impulse control (IC)
۷. optimism (OP)
۸. happiness (HA)
۹. Young Schema Questionnaire-Short Form (YSQ-SF)

پرسش‌نامه مربوط به یک طرح واره و برای به دست آوردن نمره طرح واره‌ها، میانگین نمره در هر ۵ سوال محاسبه می‌گردد. در هر کدام از طرح واره‌ها که فرد نمره بیش‌تری کسب کند، آن طرح واره به عنوان طرح واره ترجیحی وی در نظر گرفته می‌شود. چنانچه میانگین هر خرده مقیاس بالاتر از ۲/۵ باشد، آن طرح واره ناکارآمد است. پایایی و روایی این ابزار در پژوهش‌های متعددی به اثبات رسیده است (بارانوف و اویی[۱]، ۲۰۰۷)..

بند سوم: پرسشنامه علائم مرضی کودکان[۲]

یک مقیاس درجه بندی رفتار است که اولین بار در سال ۱۹۸۴ توسط گادو و اسپرافکین براساس DSM-III یا SLUG به منظور غربال کردن ۱۸ اختلال رفتاری و هیجانی در کودکان ۵ تا ۱۵ ساله طراحی شد و در سال ۱۹۹۴ با چاپ DSM-IV مورد تجدیدنظر قرار گرفت و با نام CSI-۴ منتشر شد. CSI-۴ دارای دو فرم والد و معلم است. فرم والد دارای ۱۱۲ سئوال است که برای ۱۱ گروه عمده و یک گروه اضافی از اختلالات رفتاری تنظیم شده است. فرم معلم دارای ۷۷ سئوال است که ۹ گروه عمده از اختلالات رفتاری را دربر می‌گیرد. این اختلال‌ها مشتمل بر اختلال کاستی توجه–بیش فعالی، اختلال لجبازی–نافرمانی، اختلال سلوک، اختلال اضطراب فراگیر، هراس اجتماعی، اختلال اضطراب جدایی، اختلال وسواس فکری– عملی، هراس خاص، اختلال افسردگی اساسی، اختلال افسرده خویی، اسکیزوفرنی، اختلال رشدی فراگیر، اختلال آسپرگر، تیک‌های صوتی و حرکتی، اختلال استرس پس از سانحه و اختلالات دفع. در ایران این مقیاس توسط اسماعیلی و احمدپور (۱۳۸۹) هنجاریابی شده است. اعتبار این مقیاس با دو فرم والد و معلم از طریق اجرای مجدد تست با فاصله زمانی دوهفته ضرایب از ۰/۵۹ تا ۰/۷۶ متغیر بوده است. و روایی مقیاس ۰/۷۴ گزارش شده است.

با توجه به اینکه پژوهش حاضر از نوع همبستگی می‌باشد، برای تحلیل داده‌های پژوهش نیز، علاوه بر استفاده از آمار توصیفی (میانگین و انحراف‌معیار)، از ضریب همبستگی پیرسون، و رگرسیون به روش ورود همزمان با کمک نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ استفاده شد.

---

۱. Baranoff
۲. children symptom inventoty-٤

بخش دوم: یافته های پژوهش

در این پژوهش به منظور تعیین نرمالیتی بودن داده ها از آزمون کولموگراف اسمیرنوف استفاده شد که نتایج در جدول زیر قابل مشاهده می باشد.

جدول ۱نتیجه آزمون کلموگراف- اسمیرنوف برای نرمال بودن توزیع نمرات

منبع تغییر	آماره آزمون کلموگراف-اسمیرنوف	سطح معناداری
اختلال نافرمانی مقابله‌ای	۲/۴۰۸	۰/۹۴۲
هوش هیجانی	۱/۳۲۷	۰/۷۶۲
طرح واره ناسازگار اولیه	۱/۶۹۲	۰/۸۹۵

نتایج جدول شماره (۱) آزمون کلموگروف- اسمیرنوف را نشان می‌دهد. همانگونه که مشاهده می‌شود توزیع نمرات متغیرهای پژوهش با ۹۵ درصد اطمینان نُرمال و طبیعی است.

فرضیه اول پژوهش: بین ابعاد هوش هیجانی (درون فردی، بین فردی، سازگاری، مقابله با فشار و خلق کلی) با نشانگان اختلال نافرمانی مقابله‌ای دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه اول رابطه وجود دارد.

جدول ۲-نتایج ضریب همبستگی پیرسون بین هوش هیجانی با اختلال نافرمانی مقابله‌ای

متغیرهای پیش بین	اختلال نافرمانی مقابله‌ای	P-value
درون فردی	-۰/۱۲۶**	۰/۰۰۱
بین فردی	۰/۲۸۷**	۰./۰۰۲
سازگاری	۰/۳۵۵**	۰/۰۰۴
مقابله با فشار	۰/۳۱۷**	۰/۰۰۲

خلق کلی	-۰/۲۸۸**	۰/۰۰۵
هوش هیجانی کل	-۰/۵۷۰**	۰/۰۰۱

P<۰/۰۵**

یافته‌های جدول شماره (۲) نشان می‌دهد که بین هوش هیجانی و ابعاد آن با اختلال نافرمانی مقابله‌ای در بین دانش‌آموزان دختر رابطه منفی و معناداری وجود دارد (P<۰/۰۵).

جدول ۳-نتایج خلاصه‌ی مدل تحلیل رگرسیون اختلال نافرمانی مقابله‌ای براساس هوش هیجانی

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	R تعدیل شده	انحراف‌معیار خطای تخمینی
۱	۰/۲۹۶	۰/۲۹۲	۰/۳۳۰	۵/۴۱۱

همانگونه که در جدول شماره (۳) مشاهده می‌شود، مقدار ضریب تعیین و ضریب تعیین تعدیل شده و خطای معیار تخمینی به ترتیب برابر با ۰/۲۹۲، ۰/۳۳۰، و ۵/۴۱۱ می‌باشند.

برای پیش بینی نقش هوش هیجانی بر اختلال نافرمانی مقابله‌ای در دانش‌آموزان دختر از رگرسیون چندمتغیره استفاده شده است که نتایج آن در جدول شماره (۴-۱۳) آورده شده است.

جدول ۴نتایج تحلیل رگرسیون چندمتغیره اختلال نافرمانی مقابله‌ای براساس هوش هیجانی

مدل		ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد	T	F	P-value
		B	N معیار خطا	B			
۱	ثابت	۲۳۰/۶۲	۰/۹۱۰	-	۴۴/۶۱۴	۲۰۴/۲۵۸	۰/۰۰۴
	ساز گاری	۰/۸۸۸	۰/۰۲۴	۰/۲۵۵	۷/۲۱۳		

جدول شماره (۴) نتایج ضرایب استاندارد و غیراستاندارد اختلال نافرمانی مقابله‌ای براساس هوش هیجانی را در بین دانش‌آموزان دختر نشان می‌دهد. هوش هیجانی و ابعاد آن به عنوان متغیر پیش بین و اختلال نافرمانی مقابله‌ای به عنوان متغیر ملاک در معادله رگرسیون به روش ورود تحلیل شد. همانطور که در جدول شماره (۴) مشخص است، از بین متغیرهای پیش بین وارد شده در تحلیل، فقط مؤلفه سازگاری در تحلیل معنادار بود و مؤلفه‌های دیگر در این مدل معنادار نبودند. این متغیر یعنی مؤلفه سازگاری در پیش بینی اختلال نافرمانی مقابله‌ای در بین دانش‌آموزان دختر حائز اهمیت است و سهم آن در تبیین واریانس پیش بینی اختلال نافرمانی مقابله‌ای براساس R تنظیم شده، ۳۳درصد می‌باشد.

فرضیه دوم پژوهش: بین ابعاد طرح واره‌های ناسازگار اولیه (بریدگی/طرد، خودگردانی/عملکرد مختل، محدودیت‌های مختل، دیگر جهت‌مندی، و گوش به زنگی بیش از حد/بازداری) با نشانگان اختلال نافرمانی مقابله‌ای دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه اول رابطه وجود دارد.

جدول ۵–نتایج ضریب همبستگی پیرسون طرح واره ناسازگار اولیه با اختلال نافرمانی مقابله‌ای

متغیرهای پیش بین	اختلال نافرمانی مقابله‌ای	P-value
بریدگی/طرد	۰/۲۰۸**	۰/۰۰۲
خودگردانی/عملکرد مختل	۰/۲۴۰**	۰/۰۰۱
محدودیت مختل	۰/۲۵۹**	۰/۰۰۴
دیگر جهت‌مندی	۰/۳۱۶**	۰/۰۰۲
گوش به زنگی بیش از حد/بازداری	۰/۲۴۴**	۰/۰۰۶
طرح واره‌های ناسازگار اولیه	۰/۶۲۰**	۰/۰۰۱

یافته‌های جدول شماره (۵) نشان می‌دهد که بین طرح واره‌های ناسازگار اولیه با اختلال نافرمانی مقابله‌ای در بین دانش‌آموزان دختر رابطه معناداری وجود دارد ($P<۰/۰۵$).

جدول ۶-نتایج خلاصه‌ی مدل تحلیل رگرسیون اختلال نافرمانی مقابله‌ای براساس طرح واره‌های ناسازگار اولیه

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	R تعدیل شده	انحراف‌معیار خطای تخمینی
۱	۰/۲۰۵	۰/۱۹۸	۰/۱۷۶	۳/۹۰۰

همانگونه که در جدول شماره (۶) مشاهده می‌شود، مقدار ضریب تعیین و ضریب تعیین تعدیل شده و خطای معیار تخمینی به ترتیب برابر با ۰/۱۹۸، ۰/۱۷۶، و ۳/۹۰۰ می‌باشند. برای پیش بینی نقش طرح واره ناسازگار اولیه بر اختلال نافرمانی مقابله‌ای در دانش‌آموزان دختر از رگرسیون چندمتغیره استفاده شده است که نتایج آن در جدول شماره (۷) آورده شده است.

جدول ۷-نتایج تحلیل رگرسیون چندمتغیره اختلال نافرمانی مقابله‌ای براساس طرح واره ناسازگار اولیه

مدل		ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد	T	F	P-value
		B	N معیار خطا	B			
۱	ثابت	۱۹۶/۴۲	۰/۶۴۳	–	۳۱/۰۵۵	/۶۶۴ ۱۲۳	۰/۰۰۲
	دیگر جهت‌مندی	۰/۶۳۵	۰/۰۱۹	۰/۳۰۷	۴/۸۱۹		

جدول شماره (۷) نتایج ضرایب استاندارد و غیراستاندارد اختلال نافرمانی مقابله‌ای براساس طرح واره ناسازگار اولیه را در بین دانش‌آموزان دختر نشان می‌دهد. طرح واره ناسازگار اولیه به عنوان متغیر پیش بین و اختلال نافرمانی مقابله‌ای به عنوان متغیر ملاک در معادله رگرسیون به روش ورود تحلیل شد. همانطور که در جدول شماره (۷) مشخص است، از بین متغیرهای پیش بین وارد شده در تحلیل، فقط مؤلفه دیگر جهت‌مندی در تحلیل معنادار بود و مؤلفه‌های دیگر در این مدل معنادار نبودند. این متغیر یعنی مؤلفه دیگر جهت‌مندی در پیش بینی اختلال نافرمانی مقابله‌ای در بین دانش‌آموزان دختر حائز اهمیت است و سهم آن در تبیین واریانس پیش بینی اختلال نافرمانی مقابله‌ای براساس R تنظیم شده، ۱۷درصد می‌باشد.

فرضیه اصلی: بین هوش هیجانی و طرح واره‌های ناسازگار اولیه با نشانگان اختلال نافرمانی مقابله‌ای در دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه اول رابطه وجود دارد.

جدول ۸-جدول ضرایب (شاخص‌ها) تجزیه و تحلیل رگرسیون چندمتغیره پیش بینی اختلال نافرمانی مقابله‌ای براساس هوش هیجانی و طرح واره ناسازگار اولیه

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	مقدار بتای استاندارد	مقدار ثابت	مجذور R^2	مقدار t	P
نافرمانی مقابله‌ای	طرح واره ناسازگار اولیه	۰/۳۶	۴۷/۶۰	۰/۳۷۳	۲/۱۳	۰/۰۰۲
	هوش هیجانی	۰/۴۱			۴/۲۲	۰/۰۰۱

تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش با روش رگرسیون چندمتغیره ورود همزمان که نتایج آن در جدول شماره (۸) ارائه شده است، نشان می‌دهد که متغیرهای پیش بین هوش هیجانی و طرح واره ناسازگار اولیه توان پیش بینی و تبیین اختلال نافرمانی مقابله‌ای در بین دانش‌آموزان دختر داشته‌اند. مقدار بتا برای طرح واره ناسازگار اولیه (۰/۳۶) و برای هوش هیجانی (۰/۴۴)، در سطح (P=۰/۰۰۱) معنادار است. همچنین، نتایج جدول شماره (۸) نشان می‌دهد که متغیرهای پیش بین هوش هیجانی و طرح واره ناسازگار اولیه توانسته‌اند با هم ۳۷درصد از واریانس اختلال نافرمانی مقابله‌ای را تبیین نمایند. بنابراین فرضیه‌های پژوهش حاضر تأیید می‌شود (P<۰/۰۰۱).

نتیجه گیری

نتایج پژوهش با استفاده از ضریب همبستگی و رگرسیون نشان داد که بین هوش هیجانی و ابعاد آن با اختلال نافرمانی مقابله‌ای در بین دانش‌آموزان دختر رابطه منفی و معناداری وجود دارد (P<۰/۰۵). لذا فرضیه اول پژوهش تایید می‌گردد. یافته‌ها در رابطه با این فرضیه با پژوهش‌های شکیبا و همکاران (۱۳۹۱)ُ کیمیایی و رفتار (۱۳۹۰) ضیائیان (۱۳۹۳) پژوهش محمدی و غرایی (۱۳۸۶)همسو می باشد. لذا با توجه به اهمیت تأثیر و ارتباط هیجانات بر روی حیطه‌های مختلف زندگی به ویژه مشکلات رفتاری در دوران کودکی و نوجوانی، بحث پیرامون روش‌های کاهش آن و نیز افزایش سلامت روانی به طور کلی ضروری به نظر می‌رسد یکی از شاخص‌های مهم هوش هیجانی این است که فرد چقدر خوب به فشار روانی واکنش نشان دهد. باور همگانی بر این است

که اگر فرد از لحاظ هیجانی با هوش باشد، به طور موثری می‌تواند از پاسخ‌های هیجانی برخوردار بوده و آن‌ها را متوازن سازد و به این ترتیب از آثار مخرب فشار روانی محافظت شود.نتایج پژوهش با استفاده از ضریب همبستگی و رگرسیون نشان داد که بین طرح واره‌های ناسازگار اولیه با اختلال نافرمانی مقابله‌ای در بین دانش‌آموزان دختر رابطه معناداری وجود دارد (P<۰/۰۵). لذا فرضیه دوم پژوهش تایید می‌گردد. که با پژوهش های صادقی و همکاران (۱۳۹۲)ُ شهامت (۱۳۸۹).ترابیان وقنبری (۱۳۹۴) همسو می باشد در تبیین نتایج می توان گفت که طرح واره‌ها عناصر نظام مندی از واکنش‌ها و تجارب گذشته می‌باشند که می‌توانند ادراک‌ها و ارزیابی‌های بعدی را هدایت نمایند. این عناصر شناختی در گزینش، رمزگردانی و ارزیابی محرک‌ها تاثیرگذار می‌باشند. برپایه مجموعه‌ای از طرح واره‌ها، فرد قادر می‌گردد که موقعیت خویش را در رابطه با زمان و فضا تعیین نموده و تجارب را به گونه‌ای معنی دار، طبقه بندی و تفسیر نماید.اعتقاد براین است که تاثیرات سودمند یا مضر طرح واره‌ها سبب وسعت بخشیدن یا محدود ساختن رشد توانایی‌های بالقوه در کودکان می‌گردد. طرح واره‌ها موجب سوگیری در تفسیرهای فرد از وقایع شده و این سوگیری‌های هیجانی و شناختی و نگرش‌های تحریف شده، گمانه‌های نادرست، هدف و چشم داشت‌های غیرواقع بینانه خود را نشان می‌دهند. در واقع، طرح واره‌ها ضمن تسهیل کارکرد هیجانی و شناختی می‌توانند موجب تداوم و مشکلات رفتاری و روانی فرد شوند که یکی از عوامل روان شناختی پیچیده و موثر در شکل گیری و تداوم مشکلات روانی–رفتاری در دوران نوجوانی می‌توانند قلمداد شوند. نتایج همچنین نشان داد بین هوش هیجانی و طرح واره‌های ناسازگار اولیه با نشانگان اختلال نافرمانی مقابله‌ای در دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه اول رابطه وجود دارد. در این راستا می‌توان به پژوهش بررسی همبستگی بین طرحواره ناکارآمد اولیه، خود پنداره و مشکلات رفتاری نوجوانان نابینا و نوجوانان ناشنوا شهر یزد اشاره کرد که یافته‌های حاصل از پژوهش نشان دادند که بین طرحواره‌های ناکارآمد و خود پنداره نوجوانان ناشنوا ونوجوانان نابینا تفاوت معناداری وجود ندارد. اما رابطه معناداری بین برخی مولفه های طرحواره‌های ناسازگار، خود پنداره و مشکلات رفتاری نوجوانان ناشنوا و نوجوانان نابینا وجود دارد. در پژوهش مارجولین و همکاران (۲۰۱۸)، بیگی و بختیاری (۱۳۹۱) نیز یافته‌های پژوهش را تایید می کند لذا پیشنهاد می‌شود در مراکز درمانی علاوه بر روش‌های درمانی متداول از قبیل درمان شناختی–رفتاری بر روی سازه‌های هوش هیجانی و طرح واره‌های ناسازگار این افراد نیز اقداماتی انجام شود. همچنین پیشنهاد می‌شود در مدارس در کنار سایر برنامه‌های پرورشی و تربیتی به آموزش هوش هیجانی و کنترل و مدیریت آن نیز پرداخته شود.

منابع و مآخذ

۱. شهامت, ف., ثابتی, ع., & رضوانی, س. (۱۳۸۹). بررسی رابطه سبک های فرزندپروری و طرحواره‌های ناسازگار اولیه. مطالعات تربیتی و روان شناسی, ۱۱(۲), ۲۵۴-۲۳۹.

۲. طهرانچی, کتایون; احدی, حسن; آل طه, مریم;. (۱۳۹۵, پاییز). پیش بینی سلامت روان بر اساس طرحواره‌های ناسازگار با توجه به نقش واسطه‌ای نگرانی در بیماران دارای نقایص شدید بینایی. مجله چشم پزشکی بینا, ۲۲, ۵۵-۴۷.

۳. عباسی, ا. (۱۳۹۳). پایان نامه کارشناسی ارشد با موضوع بررسی رابطه بین مولفه‌های هوش هیجانی و مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان پایه‌های پنجم و ششم مدارس ابتدایی چندپایه. دانشگاه علامه طباطبایی.

۴. گنجی, مهدی; گنجی, حمزه;. (۱۳۹۴). آسیب شناسی روانی براساس DSM - ۵ - جلددوم. ساوالان.

۵. محمدی, س., & غرایی, ب. (۱۳۸۶). ارتباط اختلالات رفتاری با هوش هیجانی دانش‌آموزان. مجله دانشگاه علوم پزشکی کرمان, ۱۴, ۲۹۹-۲۸۹

۶. همایون نیا فیروزجاه, م., شیخ, م., & حمایت طلب, ر. (۱۳۹۲, پاییز). بررسی رابطه اختلالات رفتاری، راهبردهای مقابله‌ای و هوش هیجانی در ورزشکاران نوجوان. رفتار حرکتی, ۱۵۶-۱۴۱.

۷. موسوی, محمدرضا; پروین, سمیه; فرید, فاطمه; بحرینیان, عبدالمجید بحرینیان. (۱۳۹۵, آبان و آذر). بررسی اثربخشی آموزش هوش هیجانی بر بهبود کیفیت زندگی، کاهش علایم اضطراب و. مجله‌ی اصول بهداشت روانی، ویژهنامه سومین کنفرانس بین المللی روانشناسی و علوم تربیتی, ۱۸, ۵۲۰-۶.

۸. Bar-On, R. (۲۰۰۶). The Bar-On Model of Emotional-Social Intelligence. Psicothema, ۱۸, ۱۳-۲۵.

۹. Calvete, Esthe; Orue, Izaskun; Hankin, Benjamin L. (۲۰۱۳, april). Early maladaptive schemas and social anxiety in adolescents: Themediating role of anxious automatic thoughts. Journal of Anxiety Disorders, ۲۷(۳), ۲۷۸–۲۸۸.

۱۰. Cavanagh, Monica; Quinn, Declan; Duncan, Don (۲۰۱۴). Oppositional Defiant Disorder Is Better Conceptualized as a Disorderof Emotional Regulation. Journal of Attention Disorders, ۲۱(۵), ۳۸۱-۳۸۹.

۱۱. E. García-Sancho, J.M. Salguero, P. Fernández-Berrocal. (۲۰۱۶). Angry rumination as a mediator of the relationship between abilityemotional intelligence and various types of aggression. Personality and Individual Differences, ۸۹, ۱۴۳–۱۴۷.

۱۲. Gunty ،Amy L. ،and John R. Buri, Ph.D. (۲۰۰۸, May). Parental Practices and the Developmentof Maladaptive Schemas. ۲۰th Annual Meeting of the Association for Psychological Science.

۱۳. Jacob, Preet; Srinath, Shoba; Girimaji, Satish; Seshadri, Shekhar; Sagar, John Vijay;. (۲۰۱۶, December). Co-morbdity in attention-deficit hyperactivity disorder: A clinical study from india. East Asian Archives of Psychiatry, ۲۶(۴), ۱۴۸-۱۵۳.

۱۴. Leahy, R. (۲۰۰۲, summer). A M o d e l of Emotional S c h e m a s. Cognitive and Behavioral Practice, ۹(۳), ۱۷۷-۱۹۰

۱۵. Martins, Alexandra; Ramalho, Nelson; Morin, Estelle;. (۲۰۱۰). A comprehensive meta-analysis of the relationship between Emotional Intelligence and health. Personality and Individual Differences, ۴۹(۶), ۵۵۴–۵۶۴.

۱۶. Matthews, Gerald; Zeidner, Moshe; Roberts, Richard D;. (۲۰۱۷). The Handbook of Stress and Health: A Guide to Research and Practice. John Wiley & Sons, Ltd.

۱۷. Mayer, J.D. & P. Salovey. (۱۹۹۷). Emotional Development and Emotional Intelligence (. In J. &. Mayer, Emotional Development and Emotional Intelligence ((pp. ۳-۳۱). Basic Books.

۱۸. mayer, John D; Salovey, Pete; Caruso, David R;. (۲۰۰۸, September). Emotional intelligence: new ability or eclectic traits? American Psychologist, ۶۳, ۵۰۳-۵۱۷.

۱۹. Parker, J., & Creque Sr, R. (۲۰۰۴). Academic achievement in high school: does emotional intelligence matter? Personality and Individual Differences, ۳۷, ۱۳۲۱–۱۳۳۰.

۲۰. Oei, T. P. S., & Baranoff, J. (۲۰۰۷). Young Schema Questionnaire: Review. PsychologyAustralian Journal Of Psychology, ۵۹, ۷۸-۸۶.

۲۱. Salovey, Peter; Grewal, Daisy;. (۲۰۰۵). The Science of Emotiona lIntelligence. American Psychological Society, ۶, ۲۸۱-۲۸۵.

۲۲. Schoorl, Jantiene; Rijn, Sophie van; de Wied, Minet;. (۲۰۱۸, april). Boys with Oppositional Defant Disorder/Conduct Disorder ShowImpaired Adaptation During Stress: An Executive Functioning Study. Child Psychiatry Hum Dev, ۴۹(۲), ۲۹۸–۳۰۷.